

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН

Смедеревски магазин · Септембар 2015. · Година VIII · Број 25

25^е Магазин!

Дејан М. Радовановић:
СМЕДЕРЕВСКА АДАВАНТУРА

Хаџи Зоран Вукашиновић: АВАН

Марко Цветковић: ВАМПИРАЧА

Иван Стојић:
БЛАТАРИНСКИ И ДРУГИ ПОСЛОВИ

Смедеревски бедеркер
Жике Ранисављевића: ПЛАЖА

Мр Снежана Цветковић:
ЛЕПА МАРА, ДЕСПОТА БУРЂА КЋИ

Весна Адић:
ХРАМ ДОСТОЈАН СМЕДЕРЕВСКЕ ЖУПЕ

Прича старе фотографије: МАТУРАНТИ

Ивица Ишић:
И ДА ДАН ТРАЈЕ ТРИДЕСЕТ САТИ –
У ДУБАИУ БИ ТО БИЛО МАЛО

Хаџи Зоран Вукашиновић:
ЈЕЛКА БЕЛИНА

Јовица Тишма:
Бранислав Чубриловић:
СМЕДЕРЕВСКИ ПЕТАР ПАН

Љубомир Илић:
БИЧ ЈЕ ПОКАЗИВАЧ
ПРАВЦА ЗА СТОКУ
БУРЂЕВ ГРАД

* Бесплатан примерак!

9 771820 933007

ISSN 1820-9335

Dobitnik nagrade

BUSINESSPARTNER2013

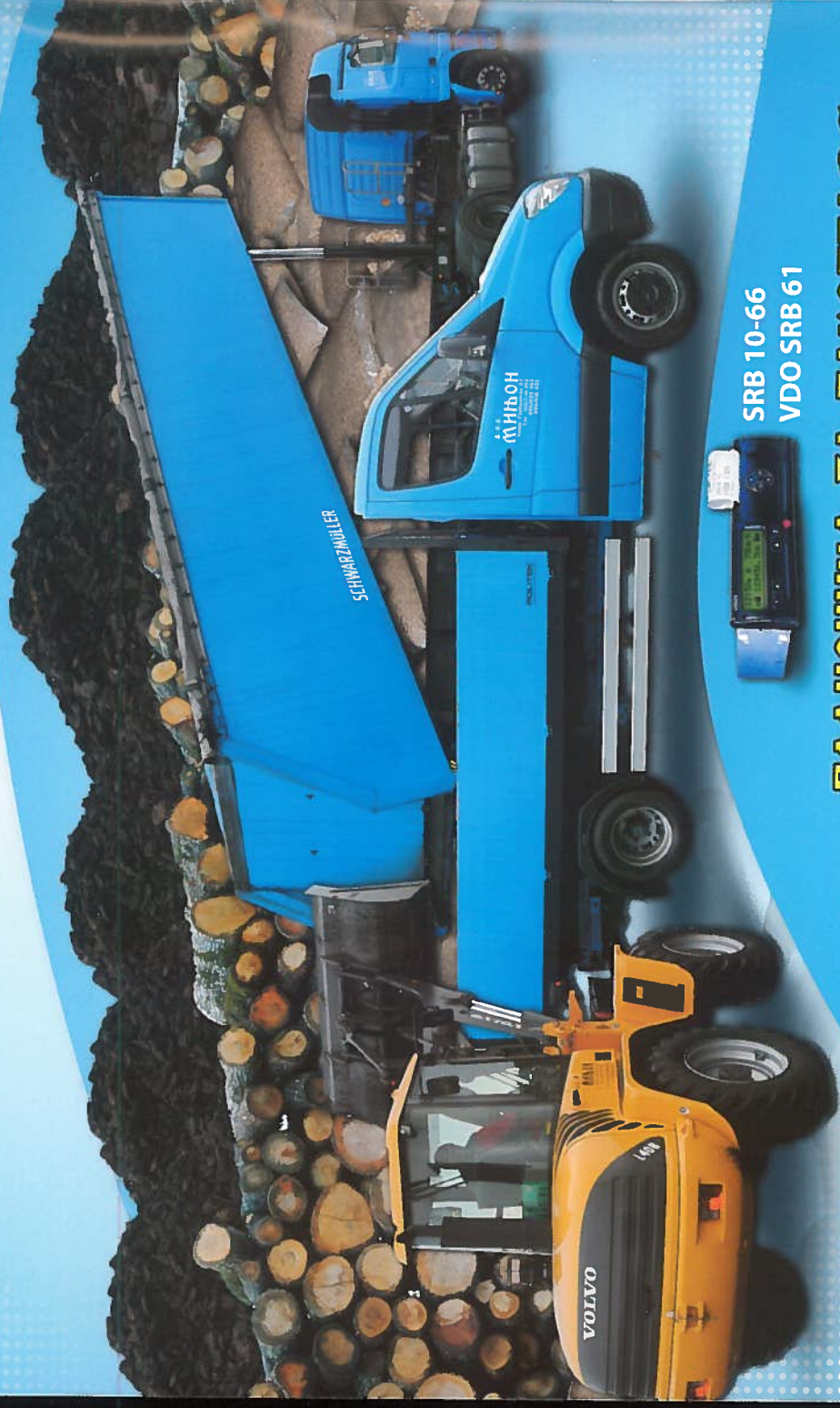
BUSINESSPARTNER2014

За Ваш ТОПЛИ ДОМ - СТОВАРИШТЕ

МАЊОН

SRB 10-66
VDO SRB 61

РАДИОНИЦА ЗА ТАХОГРАФЕ
(026) 672-343, (063) 11-368-19

СМЕДЕРЕВО, ШАЛИНАЧКА ББ
(026) 621-963, 617-038

КОВИН, ГРОБЉАНСКА 83
(013) 741-358, 740-331

MI

Издавач:
NEWPRESS d.o.o.
Л. Мушицког 131,
11300 Смедерево
e-mail: info@newpress.co.rs
телефон: 026/642-910
факс: 026/642-911
www.newpress.co.rs

► **Генерални директор:**
Аца Симић

► **Главни и одговорни уредник:**
Саша Николић

► **Координатор:**
Славолуб Гавриловић

Редакција:

► **Извршни уредник:**
Јовица Тишма

► **Графички уредник:**
Горан Филиповић

► **Уреднички рубрика:**
Слободан Срдић
Драган Мирдаковић

► **За магазин пишу:**
Дејан Радосавновић
Мр. Снежана Цветковић
Михаил Д. Степановић
Слободанка Радосављевић
Иван Стојић

Горан Ђорђевић
Раде Јовановић
Драган Павловић
Мирјана Радосавновић
Хаци Зоран Вукашиновић
Вериди Алексић

Радослав Рачисављевић – Жика
Јелена Јеремић
Жика Лазаревић
Марина Лазовић
Ивица Илић
Александра Богдановић
Никола Тасић
Драгана Илић
Марко Цветковић
Сања Ж. Недељковић
Љубомир Илић
Вера Хорват
Драган Мирдаковић
Весна Адић
Јовица Тишма

► **Припрема и штампа:**
NEWPRESS d.o.o. Смедерево

СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
32+659(497.11)
СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН / главни и
одговорни уредник Саша Николић. – 2008,
бр. 1 – Смедерево (Л. Мушицког 131)
Newpress, 2008 – (Смедерево : Newpress) –
30 стр. Мексико
ISSN 1820-9335 = Смедеревски магазин
COBISS SR-ID: 151622156

Оређан нам и овај Смедеревски магазин, поштовани Читаоче!
Од октобра 2008. године траје ова наша магазинска авантура, и потрајасмо до дваде-
сет петог броја.

Е, зато, кажем – срећан нам и овај Смедеревски магазин, Поштовани Читаоче, теби због
кога га правимо, а нама што имамо коме да га правимо!

Присетимо ли се почетака, а било је скоро, пре само седам година, морамо признати да
нисмо одмах знали шта ћемо и како ћемо. Лутали смо трагајући за правом концепцијом, са-
плитали се о жеље и очекивања, муке мучили и са Тобом их делили, далеко биле, али на кра-
ју морамо рећи – нешто је добро остало за нама.

И то си нам Ти рекао.

Ти си потврдио да смо успели у ономе што смо напокон избистрили као циљ: Да Смедер-
евски магазин буде часопис који ће се радо читати, и потом чувати за неко поново читање, за
неке будуће читаоче, јер су њему сабране добре приче о Смедереву.

А има их охoho! И о Смедереву које је било, и о овом нашем садашњем, а представља-
њем наших младих и успешних суграђана причали смо и о Смедереву које ће бити још боље.

Двадесет пет бројева по четрдесет страна – то је књига од хиљаду страна!

И осим у једном кратком периоду када смо, притиснути невољом с новцем, четири броја
продавали, све остале смо вам поклонили.

И то дупло.

Јер сваки број поклањамо и у електронском издању. Осим хиљаду штампаних, још про-

сечно пет стотина примерака буде преузето у електронском облику, и још толико пута буде

прочитано.

Ево, број 20 је са 820 прегледа и 1002 преузимања увелико надмашио просек.

Саберемо ли све то, и претпоставимо ли да и штампане примерке бар двоје прочита, ето

нама просечно три хиљаде сталних читалаца.

Мало ли је?

Па, то је три хиљаде оних који ће Смедерево можда волети колико и ми.

Отуда и пуно покриће за речи које следе: Смедеревски магазин је свакако један од утицај-

нијих, ако не и најутицајнији часопис у конкуренцији овадашњих штампаних и електронских ме-

дија јер покрива најширу читалачку публику!

На жалост, излазило само два пута годишње, а прича има и за чешиће. То чешиће су људи из

Newpressa и хтели када смо почели, али – не може се. Колико пара толико Магазина!

Е, али на срећу, имамо и тај тврдоглави Newpress који „о свом руву и круву“ не дозвољава

да се ова добра прича угаси. Имамо и тврдоглаве сараднике спремне да направе сваки број.

Имамо и Тебе, поштовани Читаоче, који нас тврдоглаво волши.

Зато, и трећи пут – срећан нам двадесет пети Смедеревски магазин, поштовани Читаоче!

Јовица Тишма

Садржај

Туризам

Смедеревска адавантура
Смедерево са Дунава
Аван
Вампирча
Блатарински и други послови
Плажа

Култура

Лепа Мара, деспога Ђурђа кћи
Храм достојан смедеревске жупе
Музика је изабрала мене
Илузија простора
Матуранти

Смедеревско читалиште

Треба радити у народу и за народ

Водич

Ко жели да чита увек ће књигу наћи
И да дан траје тридесет сати – у Дубаву
би то било мало

4-13 **Стил живота**
4 Др Деокси
6 Дете у игри најбоље учи да мисли
7 Десет митова о цирози јетре
9 Стевина паштета од ништа

11 **Личности и догађаји**
13

14-21
14 Рат је створио општу пустош
16 Јелка Белина
16 Седамдесет пет литара крви
18 Смедеревски Петар Пан Бранислав
19 Чубриловић Чуби (1951 – 2005)
21 Обука деце и младих, и то је мој посао
21 Планинери из равнице

22-23
22 **Разнонада**
Мере штедне
Срдарије
Ђурђев град

24-26
21
25

28-33
28
29
30
33

34-44
34
36
38
39
41
43

45-46
41
45
46

Лепа Мара, деспота Ђурђа кћи

Монографија Михаила Поповића Мара Бранковић. Жена између хришћанској и исламској културној круји у 15. веку (Академска књига, 2014), предштављена је иудблици у Новом Саду и Београду шокном месеца маја шекуће јодине, иоводом њеној издања на српском језику. Мара Бранковић, кћи десиоша Ђурђа Бранковића, жена сулмана Мураша II, кишторка и да родавка, својим живошом била је везана и за средњовековни смедеревски двор, заузимајући изузетно значајну улогу у историји и култури српској средњеј века.

Пише: Мр Снежана Цвейковић

Аутор наведене монографије, Михаил Поповић (1978) је византолог у Аустријској академији наука. Дипломирао је на Универзитету у Бечу (2000) на коме је докторирао пет година касније. Истовремено, докторски рад је писан на Кингс Колџу у Лондону. На Универзитету у Бечу предаје предмете Историју и југоисточне Европе и Византологија. Ауторова тема докторске дисертације управо је преточена у књигу коју представљамо. Неочекивано, иницијално надахнуће за њено писање били су богати фондови библиотеке српске цркве „Свети Сава“ у Лондону. Истраживање је даље обухватило велики број писаних извора, византијских, српских, турских и угарских.

Научно одговорна монографија

У приказу ове књиге Светлана Томин је навела следеће: „Историографски извори, хронике, хагиографије, путописи, повеље и писма, посебно документи из Државног архива у Венецији, омогућили су аутору да се посвети питању организације харама турског султана, као и друштвеном положају који је Мара тамо имала на основу своје вере и порекла. Први пут у нашој науци сабрани су сви писани извори 15. века, али и нешто каснији, у којима се Мара помиње.“ Након уводног дела у коме аутор образлаже циљ и структуру истраживања, следе поглавља која хронолошки прате Марин живот, од рођења, преко удаје за султана Мурата II, до повратка у Србију те бекства у Турско царство, и, најзад, Мара Бранковић као самостална жена у улози посредника између идеолошки и политички супротстављених страна. Последње поглавље је изузетно богате структуре са детаљно анализираним ктиторском делатношћу Маре Бранковић, њеном улогом добротворке, заступнице своје породице и посреднице по налогу Мехмеда II. Књига се завршава Прилогом са документима из Државног архива у Венецији, списком литературе и извора, регистром и пописом илустрација.

Писана студиозно и научно одговорно ова монографија представља драгоцен допринос познавању не тако познате улоге жена у нашој средњовековној историји, те тиме и у историји југоисточне Европе 15. века.

Турска царица православне вере

Српска принцеза Мара Бранковић, била је кћи деспота Ђурђа Бранковића и Јерине (Јрине) Кантакузен, рођена око 1418. године. Име је добила по баки са очеве стране. Најраније детињство је по свој прилици провела у области којом су тада владали Бранковићи. Закључење мира између деспота Ђурђа и Мурата II 1428. године, имало је за последицу уговарање брака између деспотове кћери Маре и поменутог султана. До венчања је дошло нешто касније, како би Мара времеом стасала, и то 1436. године. Била

стране“ – пише Михаил Поповић. Такође, он наводи да у изворима углавном нема помена о животу Маре Бранковић у турском харему. Она је после венчања у Једрену послата у Брусу, а веома је важан податак да је као династичка султанова жена сачувала своју хришћанску, православу веру.

Мара Бранковић са султаном није имала децу, а Муратовог сина Мехмеда прихватила је као своје дете и до краја живота остала са њим у добрим односима који су били испуњени узајамном подршком и поштовањем. Мара Бранковић није успела 1441. године да спречи ослепљивање рођене браће Стефана и Гргура. Након смрти Мурата II, наследник Мехмед II пустио је своју маћеху из харама и уз велике почасте дозволио јој да се врати оцу у Смедереву. Убрзо јој је за издржавање даривао области Топлицу и Дубочицу, тако да је она наизменично боравила на њима као и у Смедереву. Приликом дочека и преноса моштију Светог Луке у Смедереву, Мара је такође била присутна. „Према београдском рукопису, прворођена ћерка деспота – дакле Мара – израдила је одежду од тканине проткане златним нитима за светитеља, који је ношен у процесији око зидина града Смедерева и коначно стављен на одар у митрополиској Благовештењској цркви.“ Мара је била присутна у Смедереву и на сахрани свог оца, 1456. године, након чега је наступило породични раскол, после кога се након шест година она вратила у Турско царство код Мехмеда II. И управу тада почиње нова етапа њеног живота.

Прва међу племићима

Од Мехмеда II Мара је добила области на северу данашње Грчке: Јежево, Мравинце и Доксубус југоисточно од Сера. Живела је у свом двору у Јежеву (данас Дафни у Грчкој), окупивши око себе племство и свештенство. Од 1457. године преузела је ктиторство над манастирима Хиландаром и Светим Павлом на Светој Гори. Своју кућу у Стамбулу завестила је светогорском манастиру Ватопеду. Године 1469. добила је дозволу од турског султана да мошти Светог Јована Рилског из Великог Трнова пренесе у манастир Рилу. Ове године код Маре у Јежево прелазим да живи њена млађа сестра Катарина Кантакузина. Овај период испуњен је низом дипломатских мисија углавном у служби турског султана, у којима Мара себе титулише као „госпођа царица Мара“, док је султан Мехмед II титулише као „прва међу племићима, моја

мајка Девлина Хатун“, наводи у својој књизи Михаил Поповић. Многи дипломатски контакти били су везани за Дубровачку републику и Високу порту. На двору Маре Бранковић у Јежеву живе ле су сиромашне девојке или сирочад, које су одгајане за будуће монахиње. Њено име се доводи у везу са историјско-географском облашћу Каламарија, управо у области у којој је њена ктиторска делатност била интензивна, а коју чини простор на југозападу Халкидикија, између Солуна и полуострва Касандра, у коме је она „лепа Марија“.

Принцеза Мара Бранковић умрла је у Јежеву 1487. године на празику Воздвижења Часног крста. Претпоставља се да је сахрањена у Јежеву или у манастиру Богородице Икосифинисе/Косинице југоисточно од Драме.

Хероина средњовековне историје

Лик Маре Бранковић портретисан је на Есфирменској повељи коју је њен отац издао у манастиру Жича 1429. године. Представљена је у горњем реду, поред мајке Јерине, са златном круном на глави и озбиљним изразом лица који оставља утисак умне особе. Аутор монографије посебну пажњу посветио је анализи и опису Марине представе на овој повељи. Одевена је у раскошну одећу и носи наушнице које се састоје од црвеног драгог камена и три бисера. „Загонетку чини предмет који Мара са два прста – палцем и кажипрстом – држи у левој руци“. Аутор закључује да је реч о малом златном глобусу са једноставним крстом, чиме је Мара додатно издвојена међу браћом и сестрама „с обзиром на очекивани положај жене моћног – мада нехришћанског – владара“.

Народни песник опевао је њену трагичну судбину, кривећи њену „бездушну“ мајку Гркињу, из милоште је називајући лепом Маром, да би у романтичарском 19. веку прва српска сликарка, учена Катарина Ивановић насликала монументално платно евоцирајући сећања на давне догађаје под називом „Турски покљисари просе Мару“ (дело се чува у Народној музеју у Београду). Од почетка двадесетог века до данас о њој је написано више романа. Монографијом Михаила Поповића Мара Бранковић. Жена између хришћанског и исламског културног круга у 15. веку, добили смо стручан и поуздан рад о хероини наше средњовековне историје, сведоку значајних догађаја у троуглу између Србије, Ви-

занције и Турског царства у сумраку 15. века.

РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ СМЕДЕРЕВО

На простору од 1200 м², поред идеалних услова за организацију семинара, трибина, симпозијума, презентација... Центар учесницима пружа могућност смештаја у једнокреветним, двокреветним и трокреветним собама и апартманима.

Горанска бб • 11300 Смедереву
тел/факс 026 / 619-906, 026 / 619-907
office@resmed.edu.rs • www.resmed.edu.rs

ECDF Test center